

Trnavská univerzita v Trnave Teologická fakulta	
Došlo: 15.03.2019	Registr. zn.:
VR: 1931-2019	Č. spisu:
Prilohy:	Vybavuje: FABIANOVÁ

OPONENTSKÝ POSUDOK
na habilitačnú prácu Dr. theol. Jozefa Žuffu:
„Pastoračné plánovanie. Konkrétne odozva na Druhý vatikánsky koncil“

Aktuálnosť témy

Žijeme v dobe novej evanjelizácie, ktorej idea sa začala šíriť od Druhého vatikánskeho koncilu. Túto ideu terminologicky zastrelil, podrobnejšie zafinoval a postupne rozvíjal sv. Ján Pavol II. Osvojili si ju aj nasledujúci pápeži; stala sa tiež témou Biskupskej synody v roku 2012.

Jedným z dôležitých pracovných nástrojov novej evanjelizácie je aj *pastoračné plánovanie*. Ide o termín, ktorý je v našom prostredí relatívne málo rozpracovaný; aj keď jeho obsah (v zmysle adekvátnej reakcie na výzvy a znamenia čias v pastoračii diecéz, farností či spoločenstiev) nie je v slovenskej Cirkvi neznámy a v rozličných formách sa v cirkevných štruktúrach využíval a bude využívať (porov. *Pastoračné plány Katolíckej Cirkvi na roky 2001 – 2006 a 2007 – 2013*).

Z tohto dôvodu považujem habilitačnú prácu dr. Žuffu za aktuálnu a podnetnú.

Cieľ práce a jej štruktúra

Vo svojej práci autor podal pohľad na pastoračné plánovanie v širšom kontexte súčasnej postmodernej spoločnosti (*1. kapitola: Kairológia – teologické pohľady na spoločnosť*) a s prihliadnutím na hermeneutiku Druhého vatikánskeho koncilu (*2. kapitola: Kriteriológia – východiská Druhého vatikánskeho koncilu*). Z týchto dvoch kapitol vychádza *3. kapitola: Praxeológia – fokus na pastoračné plánovanie*.

Štruktúra práce takto získala vnútornú logiku; induktívnou metódou sa autor dostáva od prvých dvoch kapitol k nosnej téme spracovanej v 3. kapitole. Treba však podotknúť, že prvé kapitoly pohltili priveľa priestoru a zrejme aj autorovej energie na úkor tretej, takže habilitačná práca nie je proporčne celkom vyvážená.

Napriek tomu treba konštatovať, že habilitant naplnil cieľ svojej práce, preštudoval a predstavil podnetné materiály, ktoré môžu pomôcť pri budovaní systematickej praxe pastoračného plánovania a zároveň potvrdil, že „pastoračné plánovanie prináša rešpekt k realite“ (porov. s. 4-5).

Obsahová stránka

Habilitant sa *v prvej kapitole* zameriava na predkladanie rozličných spoločenskovedných aj teologických názorov na vývoj náboženského myslenia a čítania v postmodernej epoche; a to najmä v prostredí postkomunistických krajín so zameraním na Slovensko. Opiera sa pritom o autorov „z druhej strany,“ teda nie zo Slovenska (najmä P. M. Zulehner; J. Casanova a iní). O. i. konštatuje, že túžba po spiritualite rastie a tieto úvahy uzatvára otázkami, ako by Cirkev mala uskutočňovať svoje poslanie v zmenených podmienkach (porov. s. 34). Navrhuje, aby si Cirkev osvojila „pastoračnú empatiu a viac zdatných učiteľov spirituality, mužov aj ženy, tzv. kresťanských guru“ (porov. s. 20). Bolo by zaujímavé konkrétnejšie vysvetlenie tejto terminológie. V týchto okolnostiach vidí autor veľkú výzvu pre pastoračné plánovanie (porov. s. 34).

V druhej kapitole habilitant popisuje pokoncilový vývoj vo viacerých fázach a zaoberá sa reflexiami koncilu podľa piatich významných teológov, aby (podľa svojich slov) načrtnol hermeneutiku koncilu, ktorá je nevyhnutná pre „definíciu a dosiahnutie pastoračných cieľov“ (s. 36). Veď základné zameranie koncilu nebolo doktrínálne a disciplinárne, ale išlo o „aktualizovanie posolstva Cirkvi prostredníctvom pastoračného aspektu“ (s. 38). Autor vystihol základné prístupy k pochopeniu koncilu aj k jeho realizácii v živote Cirkvi, ako sa postupne objavovali na rozličných úrovniach cirkevného

života. Ide o užitočný prehľad názorov a postojov, ktoré môžu tvoriť odrazový mostík pre pastoračnú prax.

Podkapitola 2.8. *Aktuálnosť pre slovenskú Cirkev* vychádza najmä z jedného zdroja – z diela P. M. Zulehnera, ktorý konštatuje, že Cirkev v postkomunistických krajinách je povoláná do školy *odúčania* od rozličných javov; napr. od getoizácie, nedostatku diakonie, centralizácie kňazov, jednostrannej koncentrácie iba na sviatosti (porov. s. 65).

Habilitant uzatvára druhú kapitolu odporúčaniami pre Cirkev na Slovensku (porov. s. 67), aby viacej dávala dôraz na znamenia časov (keďže dnešná spoločnosť je už opäť celkom iná, ako bola v časoch koncilu). Zároveň odporúča v oblasti pastorálnej teológie „určiť, akú sociálnu formu potrebuje miestna cirkev, aby jej vnútorná architektúra bola primeraná vývoju kultúry a spoločnosti“. Za dôležitú úlohu Cirkvi v postkomunistických krajinách považuje „prekonanie sakramentalizmu a klerikalizmu, obnovenie diakonie a rozvoj participácie“, s čím, isteže, možno súhlasiť. Avšak v celkovom kontexte tejto kapitoly sa zdá, akoby hlavným cieľom pastorálnej teológie a z nej vychádzajúcej pastoračnej praxe bolo budovanie dialógu Cirkvi so svetom; akoby sa z tohto konceptu vytrácala dominancia *živého Božieho slova*, ktoré je srdcom všetkých teologických odvetví a ktoré dáva aj pastoračnej praxi punc posvätnosti a misionárskej horlivosti.

V tretej nosnej kapitole habilitant podáva vhodné argumenty zo Svätého písma a z Magistéria, ktoré podporujú ideu pastoračného plánovania. Oceniť treba sumarizáciu viacerých modelov pastoračného plánovania, ktoré môžu napomáhať novú evanjelizáciu; ako aj rozpracovanie problematiky pastoračných rád, pričom habilitant siaha po skúsenostiach viacerých krajín.

Autor venuje veľký priestor samotnému procesu pastoračného plánovania s využitím SWOT analýzy, čo môže byť inšpiratívne pre konkrétnu prácu vo farnostiach, cirkevných inštitúciách a iných duchovných spoločenstvách. Podobne inšpiratívny môže byť aj príklad troch pilotných farností a výskum postojov niekoľkých kňazov (vzhľadom na nízku početnosť vzorky má tento výskum len ilustratívny charakter).

Celkové zhrnutie svojej práce, ktoré habilitant podáva v *Závere* (najmä tri body na s. 116) sa dotýka predovšetkým procesuálnej stránky pastoračného plánovania. Možno by bolo vhodné zamerať sa nielen na zapojenie sa Cirkvi do kultúry súčasného sveta alebo na „budovanie osobných kontaktov so spolupracovníkmi“ (s. 118). Zdá sa, že rovnako dôležité, ba principiálne v tejto analýze by mali byť priority typu – ako pomôcť súčasnému človekovi v jeho duchovnosti, ako mu pomôcť dostať sa z vyprahnutosti a z celkovej desakralizácie.

Myslím, že ak má byť pastorálna teológia a pastoračné plánovanie aktuálne a inšpiratívne, nemožno z neho vynechať ani spirituálne priority, dominantné práve v konkrétnom historickom čase.

Formálna stránka

Práca s literatúrou:

Habilitant ponúkol pomerne obsiahly zoznam literatúry, najmä nemeckej proveniencie.

Bibliografický zoznam však nie je dostatočne prehľadný (vhodné by bolo rozdeliť ho na primárnu a sekundárnu literatúru; príp. prílohy) a treba ho prispôsobiť metodologickým normám TF TU. Grafická úprava jednotlivých bibliografických záznamov (v poznámkach pod čiarou ani v bibliografickom zozname) nie je jednotná.

Jazyková stránka

Habilitant disponuje kultivovaným vedeckým štýlom. V texte však používa pomerne veľa pasívnych slovesných tvarov (možno pod vplyvom nemčiny, z ktorej cituje). Písanie veľkých

Prof. ThDr. Stanislav Vojtko, PhD.
Katedra náuky o rodine
Teologická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave

a malých písmen v slovách cirkiev/Cirkev alebo katolícka cirkev/Katolícka cirkev nie je v texte jednotné.

Grafická úprava

Celková úprava textu je na priemernej úrovni.

Celkové zhodnotenie

Habiltant preukázal svojou prácou schopnosť vedeckého analyticko-syntetického uvažovania, erudície a systematickej práce. Jeho habilitačná práca obsahuje inšpiratívne podnety pre rozvoj pastoračného plánovania, ako aj pastoračnej praxe.

Preto odporúčam prácu Dr. theol Jozefa Žuffu na ďalšie habilitačné konanie.

Otázky pre habilitanta

1. Ako chápete v konkrétnych podmienkach našich farností odporúčanie P. M. Zulehnera „povolanie do školy odúčania“ a jeho vyjadrenie o „mučeníckom sebaepochopení Cirkvi hlavne v postkomunisticých krajinách“? (Porov. s. 65.) Aké návrhy na „odúčanie sa“ by ste v duchu II. vatikánskeho koncilu formulovali pre Cirkev v západných krajinách?
2. Aké sú podľa Vás v cirkevných organizáciách a spoločenstvách (zvlášť na Slovensku) najvypuklejšie prekážky účelného pastoračného plánovania (podľa Vašich osobných skúseností)?
3. Ako by sa podľa Vás dalo v praxi zabezpečiť, aby pastoračný plán farnosti rešpektoval aj nový farár a farská rada po predchádzajúcom kňazovi a pastoračnej rade?